

Rørkartelsagen afsluttet med forlig

Efter en årelang proces og tre ugers retssag betaler de sagsøgte selskaber 150 mio. kr. i erstatning til landets fire største kommuner.

KARTELSAG

Af varmechef Astrid Birnbaum, Københavns Energi, og souschef Nils-Aage Gregersen, Aalborg Kommune Fjernvarmeforsyningen

Forliget den 4. oktober 2005

Den 4. oktober 2005 blev der sat punktum i Rørkartelsagen.

Sagen, der reelt startede med EU-kommissionens dawnraid den 29. juni 1995, blev den 4. oktober 2005 forligt ved Vestre Landsret, hvor de sagsøgte betalte 150 mio. kr. til de fire kommuner.

Sagen starter

Efter EU-kommissionens beslutning i oktober 1998 om at idømme en række rørleverandører bøder for overtrædelse af EU's konkurrence-regler, besluttede 6-byerne (Aalborg, Esbjerg, København, Odense, Randers og Århus), at undersøge mulighederne for at rejse krav om erstatning for det tab, der måtte være lidt som følge af kartellet.

Advokatfirmaet Viltoft & Høberg-Petersen ved advokaterne Michael Gjedde-Nielsen og Jakob Juul blev sat på sagen, og i december 1998 besluttede Aalborg, Odense, København og Århus, ved brev til ABB, Alstom, LR af 1998 og Dansk Rørindustri, at rejse krav om erstatning.

Næste skridt var udarbejdelse af stævning, og her var det helt store spørgsmål, hvordan kommunernes tab ved kartellets aktivitet skulle opgøres.

Tabsopgørelsen

I henhold til EU-kommissionens undersøgelser var kartellet aktivt i perioden

november 1990 – marts/april 1996, kun afbrudt af en priskrigsperiode i oktober 1993 – marts 1994. Efter kartellets ophør kunne der konstateres kraftige prisfald.

Udgangspunktet for kommunernes tabsopgørelse var de priser, der var opnået i de respektive kommuner ved de første licitationer efter kartellets ophør.

Priserne blev sammenlignet med priser for tilsvarende varer indkøbt i kartelperioden. En helt præcis beregning ville indebære, at der skulle skaffes fuld dokumentation over samtlige indkøb og priser - vare for vare. En næsten uoverkommelig opgave med gennemgang af 1000-vis af fakturaer og beregning af overpriser for hver enkelt postering.

Kommunerne valgte i stedet en model hvor overprisen for 3 varegrupper (fleksible rør, rør < DN 200 og rør > DN 200 inklusive muffer, afgreninger, ventiler, bøjninger) blev beregnet år for år. Beregningen tog udgangspunkt i repræsentative varenumre inden for

hver gruppe. På baggrund af erfaring om vægtning af indkøb inden for hver varegruppe kunne tabet år for år beregnes ud fra årets samlede indkøb.

Aalborg havde i kartelperioden udover indkøb efter rammeaftaler indkøbt rør og komponenter til projektleverancer efter særlige aftaler. Det var derfor nødvendigt at fortage en specifik beregning for disse leverancer.

Stævningen

Den 9. februar 2001 blev der for hver af kommunerne Aalborg, København, Odense og Århus udtaget stævning ved Vestre Landsret i Viborg.

Stævningerne var ledsaget af bilag med dokumentation og beregninger af den erstatning, hver af kommunerne gjorde krav på. Bilagsmaterialet omfattede ca. 350 ringbind.

Kommunernes samlede indkøb til kartelpriser var i perioden 1991-99 opgjort til ca. 800 mio. kr., og der blev stillet krav om betaling af en

Kommune	Erstatningskrav for leverancer fra Alstom Power FlowSystems A/S	Erstatningskrav for leverancer fra LR af 1998 A/S	Erstatningskrav i alt
Aalborg	97.002.000,00	-	97.002.000,00
Odense	97.100.000,00	-	97.100.000,00
Århus	8.800.000,00	9.400.000,00	18.200.000,00
København	26.900.000,00	31.300.000,00	58.200.000,00
I alt	229.802.000,00	40.700.000,00	270.502.000,00

Samlet opgørelse over kommunernes erstatningskrav.

erstatning på ca. 283 mio. kr. Det vil sige, at kommunerne påberåbte sig en samlet erstatning på ca. 35 % af indkøbsprisen.

Foruden at sagsøge de tre rørleverandører, som kommunerne købte rør hos, (Alstom, LR af 1998 og Dansk Rørindustri), blev også ABB-koncernen i Schweiz stævnet som hovedansvarlig for kartellets dannelse og virke. Det blev gjort gældende, at de sagsøgte "som samvirkende skadevoldere hæfter solidarisk for den skade, som er forvoldt".

Forløbet frem til retssagen

Fra fremsendelse af stævning februar 2001 og til domsforhandlingernes start september 2005 udvekslede parterne synspunkter i form af korrespondance, processkrifter, revisionsrapporter og skønserklæringer.

Price WaterhouseCoopers udarbejdede i efteråret 2002 på vegne af Alstom en meget omfattende revisionsrapport for at imødegå kommunernes tabsopgørelse.

Rapporten, der senere danner grundlag for sagsøgtens påstande, konkluderede blandt andet, at kommunernes tabsopgørelse ikke var anvendelig, idet den baserede sig på meget få stikprøver af priser, samt at en eventuel tabsberegning rettelig skulle baseres på priser for perioden før kartellet i stedet for efter.

Beregning af overpriser for kartelperioden ved sammenligning med priser opnået før kartellet, det vil sige 1990-priser, i stedet for kommunernes metode med priser efter kartellet, ville for Alstoms vedkommende føre til et væsentligt lavere erstatningsbeløb, ca. 40 mio. kr. mod 230 mio. kr. Af korrespondancen fra Alstom fremgik det, at Alstom rådede over en nøjagtig specificeret EDB-registrering af samtlige indkøb, kommunerne havde foretaget hos Alstom.

Sagsøgerne fik ved rettens mellemkomst udleveret disse data, og var nu i stand til med assistance fra revisionsfirmaet KPMG C. Jespersen at udarbejde en nøjagtig tabsopgørelse. Udlevering af disse EDB-registreringer må betegnes som et betydningsfuldt gennembrud i sagen, idet det fjern-

KORT OM RØRKARTELSAGEN

KORT OM RØRKARTELSAGEN

Juni 1995

EU-kommissionen gennemfører et "dawnraid" hos de største europæiske producenter af fjernvarmerør efter anklage fra den svenske rørproducent Powerpipe om kartelvirksomhed.

Oktober 1998

EU-kommissionen idømmer flere danske og udenlandske rørleverandører bøder på samlet 690 mio. kr. for at have deltaget i et kartel på markedet for fjernvarmerør fra slutningen af 1990 til midt i 1996.

December 1998

Fjernvarmeforsyningerne i Aalborg, København, Odense og Århus fremsender brev til ABB-koncernen i Schweiz samt selskabets danske datterselskab ABB I.C.Møller A/S, der senere har ændret navn til Alstom Power Flow Systems, LR af 1998 A/S (det gamle Løgstør Rør A/S) samt Dansk Rørindustri A/S om erstatning for det tab, kommunerne har lidt ved at betale overpris for leverancer af fjernvarmerør i kartelperioden.

Februar 2001

Aalborg, København, Odense og Århus fremsender stævninger til Vestre Landsret. Erstatningskravet lyder på i alt 270 mio. kr. Sagen føres af advokatfirmaet Viltoft & Høberg-Petersen ved advokaterne Michael Gjedde-Nielsen og Jakob Juul.

Januar 2005

Aalborg indgår forlig med Dansk Rørindustri A/S og får udbetalt 5 mio. kr. Aalborg er den eneste kommune, der har rejst krav mod Dansk Rørindustri.

Juni 2005

EF-domstolen stadfæster kommissionsbeslutningens dom. ABB-koncernen skal på grund af sin hovedrolle i kartellet betale den største bøde på 525 mio. kr.

September 2005

Retssagen starter i Vestre Landsret. Der er afsat 24 retsdage over 8 uger, og 28 vidner skal afhøres. Sagen er nu skåret til, således at et ekstrakt af sagen "kun" fylder 29 ringbind, i alt ca. 10.000 sider.

Oktober 2005

Efter 3 ugers retssag indgås der forlig med de sagsøgte, der sammen betaler 150 mio. kr. i erstatning. Beløbet fordeles med 54 mio. kr. til Aalborg, 32 mio. kr. til København, 54 mio. kr. til Odense og 10 mio. kr. til Århus.

de en meget stor usikkerhed om de data, der skulle lægges til grund for opgørelse af tabet.

Den nye tabsberegning afveg kun ubetydeligt fra kommunernes oprindelige "uanselige" beregning.

Endvidere redegjorde man i rapporten for, at de sagsøgte ikke i kartelperioden havde haft en fortjeneste over,

hvad der måtte anses for normalt.

På begæring af Alstom blev der udarbejdet skønserklæringer af professor Peter Møllgaard og statsautoriseret revisor John Andersen. Skønserklæringerne, der primært vedrørte en vurdering af parternes

(Fortsættes næste side)

(Fortsat fra forrige side)

metoder for opgørelse af erstatning, underbyggede sagsøgernes vurdering af kartellets omkostningseffekt..

Et andet væsentligt gennembrud i sagen var fremkomsten af et referat fra et hemmeligt møde mellem de danske rørproducenter på Hotel Impala i Silkeborg i december 1990. I notatet hedder det blandt andet, at der "var enighed om, at det fra dags dato er forbudt at byde på licitationer, uden alle er enige"

I januar 2005 indgik Aalborg forlig med Dansk Rørindustri A/S, hvorefter sagen mod dette firma blev hævet.

Retssagen

Den 13. september 2005 startede domsforhandlingerne ved Vestre Landsret.

Forinden var der udarbejdet en sagssekstrakt, hvori alle væsentlige dokumenter til brug for domsforhandlingen var samlet. At ekstrakten var på 10.000 sider fortæller, hvor omfattende sagen har været.

Ud over ekstrakten havde såvel sagsøgere som sagsøgte fremsendt sammenfattende påstandsdokumenter, hvor parternes hovedsynspunkter blev fremlagt.

I kommunernes påstand var ansvarsgrundlaget blevet skærpet til ansvar om erstatning ved svig.

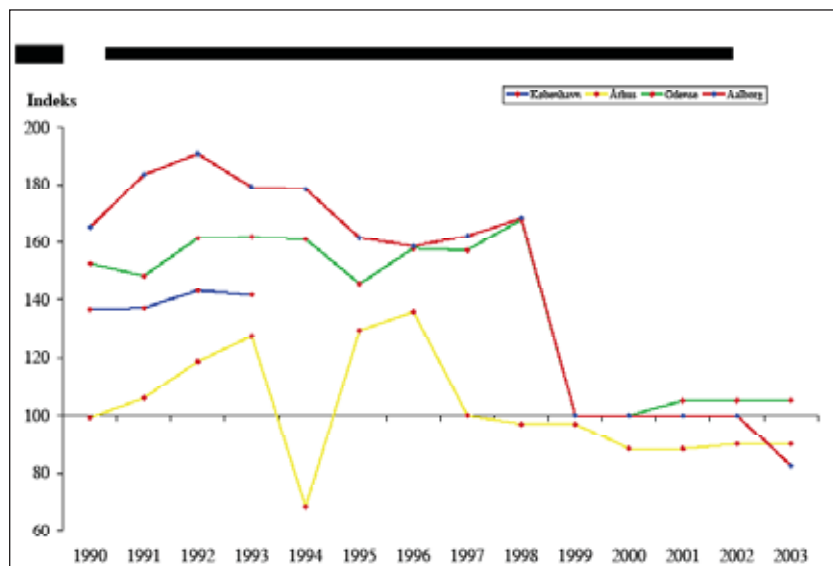
Det samlede køb i kartelperioden eksklusive Dansk Rørindustri var opgjort til 760 mio.. kr.

De 270 mio. kr., der krævedes i erstatning, svarende til et krav om erstatning på ca. 35 % af det samlede køb. Når der reguleres for det indgåede forlig med Dansk Rørindustri, var det endelige erstatningskrav i meget stor overensstemmelse med stævningen.

Som nævnt i indledningen fik kommunerne ved forliget en erstatning på 150 mio. kr. svarende til en erstatning på ca. 20 % af de samlede indkøb i kartelperioden.

Til støtte for dokumentation af kartellets betydning for prisdannelsen havde sagsøgerne udarbejdet ovenstående diagram.

Som det fremgår, har der i kartelperioden været betalt priser op til ca. 80

Udvikling i prisindeks 1990- 2003, kommunernes køb ved Alstom.

% over priserne efter kartellets ophør. Prisudviklingen for Dansk Rørindustri og LR viste et tilsvarende billede.

Ud over de tidligere nævnte indsigelser mod erstatningsberegningen gjorde de sagsøgte blandt andet gældende:

- at, priserne efter kartelperioden kan ikke anvendes, idet de har karakter af dumpingpriser, desuden er der sket produktionsforbedringer, og kommunerne har ændret evaluering af tilbud, således at der lægges betydelig mere vægt på priser.
- at, erstatningskravet skal reduceres som følge af modtagne statstilskud i henhold til lov nr. 4 af 3. januar 1992 om statstilskud til færdiggørelse af fjernvarmenet.

Med det indgåede forlig kom der ikke en retslig afprøvning af disse synspunkter.

Afslutning

Mange års stor arbejdsindsats sluttede således den 4. oktober 2005, hvor der blev indgået forlig.

For os og for alle de medvirkende advokater ville det selvfølgelig ud fra en juridisk synsvinkel have været interessant at have fået en dom. Netop fordi det var en stor sag med mange juridiske aspekter.

Fjernvarmeværkerne skal imidlertid varetage forbrugernes interesser,

og de fire kommuner fandt forliget meget tilfredsstillende, især fordi de sagsøgte har betalt et betydeligt beløb, og danske domstole traditionelt udviser en vis tilbageholdenhed, når erstatninger skal udmåles.

Man kunne i sagens natur ikke med sikkerhed sige, hvad priserne havde været, hvis der ikke havde været et kartel, og selv om der ligger flere revisionsrapporter, er det altid forbundet med en vis usikkerhed at opgøre tabet.

Endvidere fik man elimineret risikoen for at skulle gennem en højesteretssag, før ansvaret og betalingspligten var endelig fastslået. Til den tid kunne man risikere, at de sagsøgte selskaber ikke længere kunne betale en erstatning.

Det for kommunerne meget tilfredsstillende resultat skal ikke mindst tilskrives en særdeles kvalificeret indsats fra vore advokater, Michael Gjedde-Nielsen og Jakob Juul.

Det er første gang i Danmark, at der udbetales erstatning for kartelaktiviteter. Direktøren for Konkurrencestyrelsen, Finn Lauritzen, udtaler i Jyllands-Posten den 5. oktober 2005, at forliget er særdeles positivt, selv om en dom ville have været bedre. "Men vi håber, at det vil få en vis præcedens. Man indgår jo kun et forlig, fordi man er bange for en dom, som er endnu dyrere".

asbi@ke.dk